

Velencében járt a Dohány körzet

Április 14-én nagyon korán ébredt a körzet tagjainak egy része. Reggel 6-kor indult a busz, amellyel öt napra Velencébe utaztunk.

A Dohány Alapítvány szervezésében került sor erre az útra. Nádel Tamás, Frölich Kati, Fülöp Ildi és olasz idegenvezetőnk, Budai Miklós hosszú hónapokat töltött a részletek kidolgozásával, s most izgatottan indultunk útnak, remélve, hogy minden a terveknek megfelelően alakul.

És minden úgy alakult! Már a buszban érdeklődve hallgattuk Frölich Kati és Budai Miki ismertetőjét Ve-

lence és a velencei zsidóság történelméről és kulisszatitkairól. Hogy ráhangolódjunk a minket váró élményekre, megnéztük A velencei kalmár című filmet, melyet eredeti helyszíneken forgattak. Este elfogyasztottuk első olasz vacsoránkat a GamGam étteremben az egykori gettó szélén. A vendéglő az elkövetkező napokra gyakorlatilag a főhadiszállásunkká, bázisunkká, találkozóhelyünké vált.

Első nap a zsidó Velencét ismerhettük meg: a gettót, a számunkra különleges elrendezésű olasz, német és szfárd templomokat, a zsidó mú-

zeumot, valamint a Lidón lévő zsidó temetőt. Második napon a Rialto, a Dózse-palota és Velence egyéb látványosságai vártak ránk. Harmadnap Murano szigete várt bennünket, ahol megismerkedtünk a világhírű muranói üveg készítésének módjával.

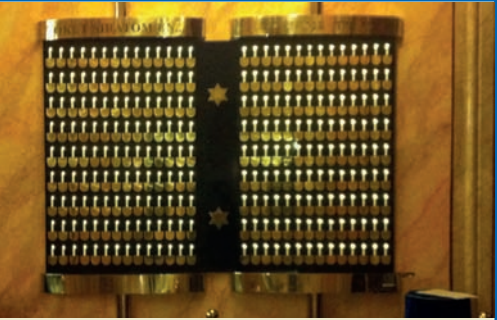
A közös programok mellett bőségesen jutott szabadidő a csatangolásra, ki-ki érdeklődési körének megfelelően szemezgethetett a rengeteg látnivaló közül, sétálhatott, múzeumot és képtárat tekinthetett meg, vagy éppen ajándékot vásárolhatott az otthonmaradtaknak. Remek hangulatban telt el ez a hét. Mindenki beszélgetett mindenki-vel, barátságok kötődtek, vagy erősödtek meg, sokat nevtünk. Sok szép élménnyel gazdagodva térünk haza!

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szeretteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jahrzeitje.

Krebsz Dezsőné	május 1.	Weisz József	május 19.	Liszenberg Salamon és Éva	május 29.	Zucker Béla	május 29.
Steiner Alfréd	május 7.	Bartos Miksa	május 25.	Hirschberg Sándor	május 29.	Lendvai Lajos	május 29.
Dr. Seifert Géza	május 8.	Wurumbrand család	május 25.	Kohn család	május 29.	Lendvai Lajosné	május 29.
Dr. Frank Endréné	május 9.	Darvas Imre	május 27.	Pap Józsefné	május 29.	Markovits Jakab és Jakabné	május 29.
Weisz Sámuelné	május 10.	Braun Mária	május 29.	Sommer István	május 29.		
Reitmann Gizella	május 14.	Deutsch Sándor	május 29.	Tusák Piroska	május 29.		
Dévényi Andrásné	május 17.	Faragó József, Adél és Vera	május 29.	Wasserman család	május 29.		

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Dr. Lengyel Árpád, a Titanic túlélőit mentő orvos (4. oldal)

Velencében járt a Dohány körzet (8. oldal)

Az Élet Menete felvonulás (3. oldal)

MTI Fotó: Kovács Tamás

Újra aranyérmes a rekordbajnok

A tabellát 13 pont előnnyel vezető, 13 forduló óta veretlen Maccabi Tel-Aviv története 19. bajnoki címét szerezte meg, s ezzel vezeti a ranglistát. Az 1999-ben létrehozott izraeli Premier League-ben a Maccabinak 2003 után ez a második aranyérme. A tel-aviviak a selejtező 2. körében kapcsolódnak be a következő BL-szezonba, akkor, amikor a magyar bajnok is. Az együttes egy magyar játékosnak is köszönheti, hogy már most ünnepelhetett. A Bnei Jehuda a legutóbbi fordulóban ugyanis Hrepka góljával verte az elmúlt évtized legjobb izraeli csapatát, a 2. helyen álló Maccabi Haifát. Hrepkéék az ötödikek, hat ponttal lemaradva az Európa-Liga indulást jelentő harmadik Hapoel Tal-Avivtól. Az viszont nem biztos, hogy a magyar támadó az országban folytatja pályafutását, mert klubja jövője bizonytalan.

Portugália várja az 500 éve elűzöttek leszármazottait

A portugál parlament április közepén törvényt fogadott el arról, hogy megszerezhessek az állampolgárságot azoknak a zsidóknak a leszármazottai, akiket a XV. század végén űztek ki az országból. A kezdeményezést a kormánypártok és az ellenzék is támogatta, a törvényt egyhangúlag fogadták el. Mario Soares elnök már 1989-ben bocsánatot kért a zsidóktól az üldöztetésért, a katolikus hitre való erőszakos áttérítésért és a kiutasításért, mely rendeletet 1496-ban hozta I. Szerencsés Mánuel király. Az országból – és négy évvel korábban Spanyolországból – elűzött szefárd zsidók főleg a Németalföldön, az Oszmán Birodalom területén és később Amerikában, ezen belül Portugália braziliai gyarmatán telepedtek le. Spanyolországban a portugáliai törvényhez hasonló kezdeményezés van folyamatban.

Szfirász hoajmer, ספירת העומר

Dr. Frölich Róbert rovata

„És számláljatok magatoknak napokat az ünnep másnapjától, attól a naptól, amikor hozzátok a felmutatandó ömert; ...hét teljes hetet számloljatok. Ötven napot számláljatok, a hetedik hét utáni napig és akkor mutassátok be az új lisztáldozatot az Örökkévalónak” (3 Mózes 23, 15-16).

Ez a parancs az alapja az ómerszámlálásnak, melyet Pészach másodiki estjén kezdünk, és Sovuajsz előestéjén végzünk. A számlálás egy esti brócho formájában valósul meg: „Áldott vagy Te, Ö.való I.tennünk, a Világ Királya, ki megszentelt minket parancsolataival, s megparancsolta nekünk az ómer számlálását!” Majd ezután megtörténik maga a számlálás, a számolt napok és hetek számával, mivel a Tóra napokat és heteket is említ.

Az elfelejtett számolás másnap pótolható, ám ilyenkor az áldást nem szabad mondani, hosszabb idejű kihagyás esetén a számolást brócho nélkül kell végig elvégezni. Arra a kérdésre, hogy hányadik napja van az ómernek, nem válaszolunk, hanem az előző nap számát mondjuk, mert maga a számlálás a micve, a parancs. Pénteken este a zsinagógában a kiddus után számlálunk, szombaton pedig a hávdóló előtt, mivel pénteken este minél előbb kell megszentelni a szombatot, és szombaton minél későbbre halasztani a búcsút.

Kezdje tanulással a hetet!

Az i.tentisztelet után is folytatódik a hétfő esti program, aki teheti, maradjon, mert nagyjából 18:30-tól főרבink, dr. Frölich Róbert tart – többek között Misna - oktatást az érdeklődő uraknak a Talmud Tórában, a hölgyek szintén 18:30-tól Frölich Katalin tanulhatnak a Dohány körzet irodájában (Síp u. 12 – I. emelet). Persze a jelenlevők minden más, a vallással kapcsolatos kérdéseikre is választ kaphatnak. Így a szokások, vagy éppen az éppen aktuális ünnepek kapcsán is faggathatják főרבinkat.

A hagyomány szerint az ómerszámlálás idején járvány pusztított Rabbi Akiva tanítványai között. A Talmud szerint (Jövomajsz 62b) azért tört ki a járvány, mert a tanítványok nem tisztelték egymást. A járvány huszonnégyszer áldozatára ezen időszak alatt gyásszal emlékezünk. Ilyenkor nem tartunk esküvőt, nem vágatunk haját, tilos a tánc és a zene élvezete. Ezek a korlátozások azonban nem érvényesek Lág BoAjmerkor - az ómer harmincharmadik napján -, mert e napon szünetelt a járvány.

A gyász oka valószínűleg abban keresendő, hogy Rabbi Akiva a Bar-Kochba által vezetett szabadságharc szellemi vezére volt, s tanítványai alatt a Talmud a szabadságharc hőseit érti.

Rabbi Akiva

Julius Landsberger darmstadti rabbi Ovidiusra alapozva érdekes koncepciót állított fel. Szerinte az ómer alatti esküvői tilalom összefügg a Római Birodalom május havi esküvői tilalmával. E hónap ugyanis Rómában a Lemuria hava, s hitük szerint ekkor a holtak lelkei visszatértek, hogy megzavar-

Emlékmű Bar-Kochba hős katonái tiszteletére a Júdeai-sivatagban, Nahal Heverben

ják az élőket. Természetesen senki sem akarta házasságát ilyen időben megkötni. E koncepció érdekes, de sok kérdést vet fel: miért tilos a hajvágás? Miért vált az ómer gyászidőszakká a gáoni időszakban? Talán e megválaszolatlan kérdések is az okai annak, hogy Landsberger elmélete nem talált széleskörű elfogadottságra. Lág Boajmer nem csupán a járvány

szünetelésének emléknapja. Meronban, Izraelben e napon tábortüzeket gyújtanak, és ünnepséggel emlékeznek meg Simon bár Jochájáról, a kabbala kiemelkedő alakjáról, aki e napon hunyt el. A Chászám Szajfer ellenezte e tüzek gyújtását, de magát Lág BoAjmert ő is kiemelt napnak tartotta. Számításai szerint e napon kezdett hullani a manna a pusztai vándorlás idején.

VÁLTOZÁS: csütörtökön a szidráról

Főרבink a hét közepére is szervezett programot a tanulni vágyó hittestvérek számára. Csütörtökön a délutáni i.tentisztelet előtt, 17:00-tól az adott heti hetiszakaszokról beszél bővebben az érdeklődőknek.

I M A R E N D

Hétköznapi: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 18.⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában.

Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!

Péntek esti ima: 18.⁰⁰-kor a Dohány zsinagógában.

Szombat reggeli ima a Dohány zsinagógában: Sachrisz: 9.³⁰
Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10.⁴⁵

A péntek esti kiddust a Hevesi Sándor teremben tartjuk, míg a szombat délutáni sálesüdeszt továbbra is a Talmud-Tórában.

A sálesüdeszek 18:00-kor kezdődnek.

www.dohany-zsinagoga.hu

Nagyszabású tervek a Zsidó Múzeum következő éveire

November óta új sorozattal kedveskedünk olvasóinknak, igyekszünk bemutatni a Magyar Zsidó Múzeumot, amely szerves része zsinagógánknek, s - főként nyáron – sokszor elsétálunk előtte. Bár vélhetően sokan jártak a múzeumban, múltjáról kevesebben tudnak. Ezúttal a Múzeum igazgatójának, dr. Peremiczky Szilviának írását olvashatjuk a célokról, tervekről.

A MAZSIHISZ Magyar Zsidó Múzeum az ország egyetlen zsidó múzeumaként több küldetést próbál párhuzamosan felvállalni. Az első, a zsidó hagyományok, ezen belül a magyar zsidó hagyományok, liturgikus művészet megismertetése a magyar és a külföldi látogatókkal, és ehhez kapcsolódóan különböző időszaki kiállításainkon az egyetemes és a magyar zsidó kultúra bemutatása. Utóbbi magába foglalja a képzőművészeket, a zsidó történelmet éppúgy, mint a művelődés egyéb ágainak bemutatását: irodalom-, zene- vagy színháztörténeti témájú kiállításokat, sporttörténeti, vagy tudománytörténeti programokat. Egy másik megközelítésben, a múzeum a zsidóság sokszínűségét kívánja a látogatók elé tárni, a magyar zsi-

leti, a szefárd zsidóság kultúráit bemutató előadássorozatunk áprilisban megtartott, spanyol zsidósággal foglalkozó első részét egy jemeni est követi, és júniusig még két tematikus estet tervezünk. A múzeum az elmúlt években az Izraeli Nagykövetség mellett a Portugál Nagykövetséggel, a Lengyel Intézettel is több közös programot szervezett, amelyek során portugál embermentő diplomatakra, illetve a tavalyi Korczak-év alkalmából a modern pedagógia kiemelkedő egyéniségére, Janusz Korczakra emlékeztünk. A megemlékezés továbbra is fontos szerepet játszik, szándékaink szerint megemlékezünk Scheiber Sándor és Anna Margit 100. születésnapjáról, a magyarországi gettósítás és deportálások tragédi-

kásságáról szóló kiállításunkat Bíró József és Bálint Endre művészetének megismertetése követné. Anyagi okokból egyelőre csak álom, de ha akarjuk, talán nem mese, a New York-i Jewish Heritage Museum két éve megrendezett nagyszabású és gazdag Szenes Hanna-kiállításának – legalább egy részének – vendégül látása. Terveink között – a hagyományos Múzeumok Éjszakája mellett – irodalmi programokat is tervezünk; izraeli, orosz zsidó, olasz zsidó szerzők műveiből, illetve szefárd, keleti, olasz zsidó zenei programokat. A következő évek talán legfontosabb feladata azonban a Múzeum állandó kiállításának újrarendelése és felújítása. Az új állandó kiállítás alapját és gerincét változatlanul gazdag gyűjteményünk adná, de sokkal nagyobb hangsúlyt szeretnénk fektetni a magyar zsidó kultúra – irodalom, zene, képzőművészet – bemutatására, mindezt muzeológiai, technikai szempontból modern, korszerű és interaktív keretek között, figye-

lembe véve a legújabb múzeumi technikákat, irányzatokat is, a mai látogatók vizuális igényeit. Azt valloim, hogy a legfontosabb változatlanul a tartalom, a tudás, vagyis a bemutatandó vallási, kulturális, történelmi tárgyak, dokumentum, fotó, de manapság legalább ennyire fontos a megfelelő körítés és az eladhatóság is. A zsidó hagyomány és kultúra olyan érték, amelyet modern technikák, és kis odafigyelés segítségével nem nehéz vonzóvá tenni. Múzeumunk szinte az egyetlen hely Magyarországon, ahol a nem zsidó látogató kérdezhet, és autentikus válaszokat kaphat a zsidóságról, ahol személyes kapcsolatba kerülhet a hagyományokat, a kultúrát és a történelmet jól ismerő szakemberekkel, tárlatvezetőkkel, és ahol megláthatja, megtapasztalhatja, megismerheti a zsidóság életét, gondolkodását. Ezért tartom az elkövetkező évek legfontosabb feladatának az állandó kiállítás modernizálását, amelynek munkáját hamarosan szeretnénk elkezdni.

APRÓHIRDETÉS

Gábor Eszmeralda becsüs, műgyűjtő, kiemelt, magas áron készpénzért első vevőként vásárol. Bútorokat (figurális előnyben), festményeket, órákat, csillárokat, szőnyegeket, harcászati eszközöket, judaikákat, porcelánokat, kerámiákat, ezüst és aranyékszereket, bronz és fa szobrokat, könyveket, illetve mindenféle régi tárgyakat. Ingyenes értékbecsléssel és kiszállással.

Üzlet: II. Fő u. 67.

Tel.: 061/364-75-34, vagy 0620/382-70-20.

photo | gordoneszter

dóság története és kultúrája mellett ezért időről időre más zsidó közösségek világát is igyekszünk megismertetni a közönséggel. Nemcsak kiállításoknak adunk otthont, de a legkülönbözőbb közönség számára érdekes programoknak is. Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemmel együttműködve rendszeresen szervezünk tudományos minikonferenciákat, workshopokat, amelyeken más egyetemek, legutóbb az ELTE előadói is részt vesznek, könyvbemutatóknak adunk helyet, valamint ismeretterjesztő programokat is elindítottunk. A ke-

ájának 70. évfordulójáról. Szeretnénk azonban olyan művelődéstörténeti kuriózumokat is bemutatni, mint a zsidóság és a repülés kapcsolata, a Maccabi Játékok története, a XIX.-XX. század fordulójára nagypolgári zsidó Budapestjének bemutatása, a Nobel-díjas tudósokról, köztük a marslakókról szóló kiállítás, vagy a mikve története. Természetesen folytatnánk a kevésbé ismert, elfeledett zsidó képzőművészek felfedezését is, amely egyúttal múzeumunk gazdag gyűjteményének bemutatását is jelenti. Tavalyi Csabay Ékes Lajos mun-

Emlékezzünk a régiekről- A Carpathia több száz életet mentő hajóorvosa

E sorozatunkban eddig azokat a templomjáró társainkat mutattuk be, akik meghatározó személyiségei voltak templomkörzetünknek. Előző számunkban Völgyi Péterné, dr. Reich Márta írását olvashatták édesapjáról, Reich Ferencről. Márta említést tett anyai nagyapjáról, a Carpathia hajóorvosaként az elsüllyedt Titanic utasait mentő dr. Lengyel Árpádról. Most az ő kalandos életéről szólunk, s története érdekessége okán (is) érdemes megtennünk ezt a kis kitérőt.

– A XX. század elején két magyar orvos volt, akinek a nevét az egész világ ismerte: Semmelweis Ignác és Lengyel Árpád” – mondta Papp Zoltán, a Kresz Géza Mentőmuzeum nyuaglmazott igazgatója. Valójában itthon sem közismert, hogy a Titanic több mint hétszáz túlélője egy magyar orvosnak is köszönhetette megmenekülését. Hősünk a Carpathián teljesített hajóorvosi szolgálatot, s ez volt az első, s a tragédia miatt egyben az utolsó tengeri útja is.

Lengyel Árpád 1886-ban, Pilismaróton született egy zsidó kereskedőcsaládban. /Apja Weisz Edéről magyarosította nevét Lengyelre./ Az ifjú Árpád a Tavaszmező utcai főreál iskolában érettségizett, s míg bátyja ügyvédnek, ő orvosnak ta-

költözött a Markó utcába, „lakótanyás” orvos lett, így kosztért és szállásért bármikor szolgálatba állíthatták Az egyetem után fül-orr-gégészetre szakosodott a Rókus kórházban. Itt dolgozott, amikor 1911-ben jelentkezett egy újsághirdetésre, amelyben a Carpathiára kerestek angolul is beszélő orvost. A hajó menetrendszerűen szállított kívándorlókat Fiume és New York között.

A nagy vizen

A Carpathia1912. március 9-én indult útnak Fiuméből. A fedélzeten dr. Lengyel Árpád, valamint egy ír és egy olasz orvos teljesített szolgálatot. A visszautat április 11-én kezdték meg New Yorkból. Éjjel fél egy tájban vették a Titanic vészjelzéseit, a hajózás történetének első S. O. S. jelzését. Bár három hajó is közelebb volt a Titanichoz, az egyikén aludt a távirász, a másikon nem hitték, hogy az elsüllyeszthetetlen luxusgőzös már az első útján bajba került, míg a harmadikon tűzijátéknak vélték a jelzőrakétákat. Csupán Arthur Henry Rostron, a Carpathia kapitánya fordította vissza hajóját a Titanic felé, s kapcsolt teljes sebességre. Ekkor sem neki, sem társainak nem jutott eszébe, hogy akár ők is ütközhetnek egy jégheggyel. Mindeközben az utasok többsége már aludt.

elmúlt három óra, így a legkésőbb vízbe került utasok is két órája fagyoskodtak. A Carpathián kinyitották a fedélközben az oldalajtót (*fenti képen*), és a kapitány, – mentős tapasztalata miatt – Lengyel Árpádot állította oda, aki így minden megmentettel találkozott. Kötelet dobta le, s a gyerekeket egy csigán lebocsátott vászonzsákban húzták fel, míg a nőket és végül a férfiakat egy hintához hasonló padon. Hősünk később elmesélte: bár a megmentettek jócskán átfagytak, kihűléses esettel alig találkozott, viszont 42 törést láttak el. A legnagyobb problémát az jelentette, hogy szinte valamennyi túlélő sokkos állapotban volt, mindegyikük súlyos traumát élt át: a többség elveszített hozzátartozót, vagy barátot. A New York-i kikötőben óriási ováció fogadta a Carpathiát. Minden újság tudósított a sikeres mentésről, és zengtek az önfeláldozó helytállást. Hazatérése után dr. Lengyel Árpád rengeteg köszönőlevelet, 2 emlékérmét, diszoklevelet kapott, míg a BÖME a legnagyobb kitüntetéssel, a Vas érdeméremmel jutalmazta. Rostron kapitánnyal a budapesti polgármester, Bárczy István társaságában ült a díszpáholyban azon a jótékonsági labdarúgó mérkőzésen, amelyen az MTK és a Carpathia legénysége játszott, és amelynek bevételét a Titanic árváinak javára ajánlották fel. Később, majd rendre az évfordulókon is több előadást tartott a katasztrófáról és a mentésről.

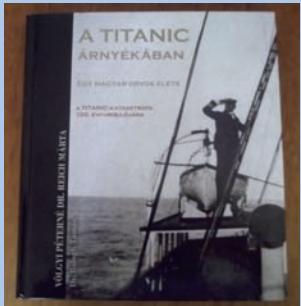
A szárazföldön

Az I. világháború idején egy kórházvonaton teljesített szolgálatot, a frontvonalról vitték a hátszágba a sérült katonákat. A háborút követően a Mária téri, majd a Kapás utcai rendelőintézetben „OTI” orvosként, illetve az egyik közeli iskolában iskolaorvosként, s a BSZKRT üzemorvosaként is dolgozott, de magánrendelést is tartott. Munkájában sikereket ért el, rendszeresen publikált orvosi szaklapokban is, és 35 éven át dolgozott a mentőknél, a 30-as évektől főorvosként. Az orvosi pálya nem foglalkozás, hanem hivatás volt számára. 1919 márciusában megnősült, majd ez év decemberében megszületett első gyermeke. Ám életét újabb tragédia sújtotta: hatéves kisfia torokgyíkban elhunyt, és ő, a gégész szakorvos nem tudta megmenteni. Ekkor még nem létezett gyógyszer a betegségre. Márta édesanyja, Lengyel Anna – Pannika – ekkor csak kéteves volt, nem is maradt semmilyen emlékképe korán eltávozott testvéréről.

Dr. Lengyel Árpád életet „könnyű” halál zárta le, 1940. szeptember 8-án reggel álmában kapott szívinfarktust, és többé már nem ébredt fel. Rengetegen kísérték utolsó útjára, a Kerepesi úti temetőbe, ahol a főváros által adományozott díszsírhelyet kapott. Nem messze fájdalmasan korán elveszített kisfia nyughelyétől...

A Titanic árnyékában

Tudom jól, mindez nagyon kevés, s csupán az „étvágyat” hozhatta meg azok számára, akik különösen érdeklődnek a Titanic 101 évvel ezelőtti katasztrófája, vagy a mentés körülményei iránt. Nos, a Carpathia hajóorvosának történetéről bővebben olvashatnak Völgyi Péterné, dr. Reich Márta és dr. Balogh Tamás könyvében, melynek címe: A Titanic árnyékában. Maga a könyv lényegesen többet ad, hiszen nem csak a Titanic-legenda egy újabb, érdekes fejezetével gazdagodhatnak, de megismerhetik a későbbi életét is annak a fiatal orvosnak, aki minden kimentett utassal találkozott. Előkerülnek levelei, cikkeinek, tanulmányainak bibliográfiája. Ráadásul képet kaphatunk a kor hazai mentőszolgálatának helyzetéről is. Egy hosszú ideig elfeledett, 100 évvel ezelőtti hős élete elevenedik meg a könyvben, amely hajótörténet és orvostörténet is egyben.

nult a Pázmány Péter Egyetemen (1904-1909). Már másodévesként tagja lett a Budapesti Önkéntes Mentőegyesületnek (BÖME). Be-

A hajó egyik szintjén kórtermeket rendeztek be és felkészültek a bajba jutottak fogadására, ellátására. Mire elérték a Titanic mentőcsónakjait,

Maestro: a karmesteri hivatás

Április 9-én folytatódott a dr. Fischer Gyula Szabadegyetem a Síp utcai Díszteremben. Az egyetem főszervezője, Freiman Péter állt ezúttal a „pulpitusra”, s előadásának címe a Maestro, azaz a karmester volt.

Mint megtudtuk, az előadás rejtett üzenete az volt hogy a koncerteket látogató érzékelje, hogyan közelítsen a zenéhez, értse meg, hogy a zenei előadás egy összetett munka végeredménye. Kegyetlen olykor de gyönyörű, mint minden művészet. A karmester dolga tehát nem kizárólag abból áll, hogy vezényel, ez csupán a közönség által „látott” rész, hanem a zenei mű

előadási részletek kidolgozása. Így sokkal nagyobb feladat hárul rá a próbák során. A zeneírás egy nagyon távan értelmezhető módszer, sokkal tágabb mind pl. a pontozás nélküli héber. Két hang láncolatát is sokféleképp lehet előadni, habár ezt általában nem írja elő a zeneszerző. Lehet a két hang közt az első hangsúlyos... vagy a második, hogy csak egy egyszerű példát említsünk. Ez mind a helyes zenei előadást szolgálja, nehogy az álljon fent, hogy idegen hangsúlyok kerülnek be – mint mondjuk élőbeszédben: „voltAm a moziban”. Innen jönnek a bonyolultabbnál bonyolultabb problémák, amelyeket a próbákban véghez visz egy zenekar a karmester felügyelete és vezetése mellett. A koncert már csak egy elkészült végső produktum. Rengeteg koncertfelvételt láthattunk, hallhattunk. Míg előadónk több – még a laikusok által is – ismert karmesterről szolt, de – utolsóként - bemutatta kedvencét, Sir Simon Rattle-t, aki a Berliini Filharmonikusok állandó karmestere. Személye ragyogóan ötvözi a tudást, a tehetséget, a rátermettséget és a humanizmust, s mindez egy karizmatikus jelenséggé tette.

Az aktuális izraeli helyzet

Előadó: Ilan Mor

Izrael állam nagykövete

Az előadás helyes és ideje:

1075. Bp. Síp utca 12.

(Díszterem)

2013. április 30., kedd 16:00

A tolvajok is szeretik a jó időt!

Eljött a várva várt jó idő, a télkabátokat végre eltehetjük. S egyre lengőbbben öltözhethetünk. Ám ez veszélyeket is rejtethet magában. Most nem az egészségügyi kockázatokra gondolunk, hanem az értékeinkre vadászók igyekeznek élni, az általunk is felkínált lehetőségekkel. Ismét Bogdán András alezredes, a VII. kerületi Rendőrkapitányság alosztályvezetője ad tanácsokat, hogy miként nehezítsük meg dolgukat, s óvjuk pénzünket, bankkártyánkat, ékszereinket.

– Úgy tűnik visszavonhatatlanul beköszöntött a jó idő, de legyenek óvatok – kezdte Bogdán András. – Kérem vigyázzanak, mert a bűnözők rugalmasan váltanak módszert. Ügyeljenek értékeikre, ékszereikre. A szabadon hagyott nyakláncot gyakran tépik le a belvárosban, az erre szakosodott tolvajok. A zsákmány általában valamelyik zálogházban végzi. Fontos a mobiltelefonok védelme is, mert nyáron gyakrabban kaphatják ki a figyelmetlen sétálók kezéből. A tömegben, illetve a tömegközlekedési járművekre fel-, és leszállásnál óvakodjanak a zsebtolvajoktól. Talán emlékeznek még, egyik év végi tanácsomban javasoltam, ne hordjanak magukkal nagyobb pénzösszeget!

Bogdán András hozzátette, a társasházban, bérházban élők továbbra sem engedjenek be idegeneket a lépcsőházba, még igehirdetési, vagy alapítványi gyűjtési szándékkal sem. Ha beengedte az ismeretlent, kísérje figyelemmel mozgását távozásáig az épületben. Ne engedjenek a lakásba idegent! A vízművek, gázművek, szakemberei éppen úgy, mint a kéményseprők előzetesen bejelentkeznek. Ha valaki mégis közműjavítás ürügyén akar a lakásába bejutni, de nincs ott a közös képviselő, hívja a 112-es segélykérő számot. De ne engedjen be edényt, paplant, vagy műszaki cikkeket árusító embereket sem! A jó idő érkezésével se lankadjon figyelme!

1 VALLÁS, 1 KÖZÖSSÉG, 1 ÉRZÉS

ADÓJA 1%-ÁVAL TÁMOGASSA ÖN IS A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGE MUNKÁJÁT!

VALLÁSI ÉLETET

OKTATÁST

KULTURÁT

IDŐSEK GONDOSZÁGÁT

Nagy örömünkre szolgál, hogy az elmúlt években a Mazsihisz társadalmi munkáját támogató egyszázalékos felajánlások száma növekedésnek indult.

Ez a kedvező változás meggyőződésünk szerint annak köszönhető hogy egyre több generáció számára válik kézzelfoghatóvá az gyakorlati segítség amit mi nyújtunk: az élő zsidó hagyomány és szellemiség zsinagógáinkban, iskoláinkban, a kulturális életben, a kóser ellátás és a szociális munka során.

Arra kérjük Önöket, hogy idén is fordítsanak egy percet idejükből erre a fontos ügyre, adóbevallásuk EGYLSZA mellékletében, a második, „egyházi” mezőben rendelkezzenek közösségünk javára!

Köszönjük

Technikai szám: **0358**

MAZSIHISZ
Magyarország Zsidó Hitközsége Szövetsége

www.mazsihisz.hu

Zsinagógák a nagyvilágból - Marokkó

Képeslapok – képes történelem XVI.

Tavaly óta új sorozattal kedveskedünk olvasóinknak. Egy 1400 darabból álló magángyűjteményt teszünk „közkinccsé”, és hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot, a hozzá tartozó ismeretekkel, érdekességekkel. A gyűjtemény az 1890-től 1945-ig megjelent, zsinagógákat ábrázoló, illetve a zsidósággal, a zsidó emberekkel, szokásokkal és üdvözetekkel foglalkozó lapokat tartalmazza. Legújabb állomásunk Marokkó. A mostani utazásunk célja, hogy némi betekintést tegyünk az egyik afrikai ősi zsidó közösség múltjába, jelenébe.

Izrael 1948-as hivatalos megalakulása előtt több mint negyedmillió zsidó élt az országban. Mára ez a szám hétezerre, vagy jóval az alá csökkent! A hosszú történelmi áttekintés egy ilyen rövid írás esetében nem megoldható, de megpróbáljuk röviden áttekinteni a korszakokat, és ízelítőt kapni ennek a távoli ország zsidó vonatkozásainak. A korábbiaktól eltérően konkrét zsinagógáról nem tudunk szót ejteni, mert a gyűjteményben található lap is csak egy utcarészletet mutat, Casablanca azon utcáját, amely a zsinagógához vezet.

A Szentély pusztulása után a menekülő zsidók egy része a mai Marokkó területén telepedett le. A frissen érkezők a mezőgazdaságban telepesként dolgoztak, szarvasmarhát tartottak, tenyésztettek és a kereskedelemben helyezkedtek el. A rómaiak bukásáig új lakhelyükön is adófizetési kötelezettségük volt a birodalom részére. I.sz. 429 után, a birodalom bukását követően bár a zsidó közösség élt és virágzott, az új Justinianus-i, és bizánci jogszabályok fontosnak tartották a zsidók elleni törvények beiktatását, mozgásuk korlátozását. A 700-as években az arab hódítások jelentősen megváltoztatták a helyi közösségek életét.

Nagy részük elfogadta az arabok törvényeit, és az új hódítók is elfogadták saját vallásukhoz közel álló (sok tekintetben hasonlós) zsidó hitű lakosokat. Kereskedelmi tevékenységük, és a mezőgazdaságban betöltött szerepük segítőleg hatott az arabok hasonló tevékenységére. Marokkó a Bagdadi Kalifátus uralmának megszűnte után i.sz. 788-ban Idris ibn Abdallah (I. Idriss) idején kikiáltotta függetlenségét. A zsidók egy része hűséges maradt a kalifátushoz, mások csatlakoztak az új renchez, így törénthetett meg az, hogy a véres csatározások során egymás ellen fogtak fegyvert, s oltották ki hittestvérük életét. . .

I. és II. Idriss uralkodása idején súlyos adók terhelték a zsidókat (is). Némi változást az új dinasztia megjelenése hozta, amikor Almohades került hatalomra 1146-ban. A tolerancia jegyében könnyített egy ideig az adózáson, de később az elnyomás újabb szakasza kezdődött. Fontos megjegyezni, hogy ekkoriban élt az országban Maimonides (RamBam), illetve Abraham ibn Ezra, akik Spanyolországból érkeztek, és rabbinikus, filozófiai munkásságuk jelentős állomásának tartják az itt tartózkodásukat. Az 1200-as években sorra érkeztek a spanyol

inkvizíció elől menekülő szefárd zsidók, akik Marokkóban kerestek új otthonot maguknak, dacolva az egyre jobban érezhető zsidógyűlölettel is. Majd megjelentek a portugál zsidó bevándorlók, akiket hazájukban a spanyol „divatnak” megfelelően a hatalom nemkívánatosnak minősített. A mórok uralma alatt sem volt ritka sajnos a zsidó nők megerőszakolása, a lakosság kifosztása és meggyilkolása. Moulay dinasztia kegyetlen évtizedei után, melyben több tucat zsinagóga és sok hívó esett áldozatul a kegyetlen zsarnokságnak, 1672-ben kezdett a zsidók helyzete ismét javulni. A XIX. századig szinte nem sokat változott a zsidók helyzete. Néhányan közülük politikai tisztség betöltését is elérték, de többségük beolvadt a helyi lakosságba. Az újabb háborúk a spanyolokkal, franciákkal sok-sok fájdalmat, szenvedést hoztak a közösség tagjainak, Az 1859. szeptember 22-én betörő mórok több mint 400 embert mészároltak le. Ettől kezdve rendszerek voltak az erőszakos cselekmények. Az 1910-es években több mint, 1000 család vándorolt tovább Brazíliába.

1940-ben a francia Vichy kormány, kiadott antiszemita rendeletei elérték Marokkó gyarmatát is. V. Mohammed szultán azonban nem követte ezeket a törvényeket, sőt 1941-es trónra lépési ünnepségén ragaszkodott hozzá, hogy jelen legyenek az ország rabbijai is! Hivatalos kimutatások szerint 1948-ban mintegy 265 000 zsidó élt Marokkóban. – többnyire Casablanca-ban, Fes-ben és a nagyobb városokban. Izrael létrejötte után az első arab-izraeli há-

Tizenegyszer az Élet Menetén

A véskorszak áldozataira emlékeztünk április 21-én a 11. Élet Menetén. A szervezők jelezték, hogy ezúttal az életmentőknek is emléket kívánnak állítani: azoknak, akik akár saját életük kockáztatásával is védték az üldözötteket. A menet útvonala is stílszerű volt, hiszen a tömeg a Carl Lutz rakparton vonult végig.

A Margit híd pesti hídfőjénél, a képviselői irodaház előtt gyülekeztünk, közben a Klezmerész együttes játszott. Ezúttal is Verő Tamás rabbi adta meg a jelet az indulásra, amikor megfújta a sófárt. Már jó fél órája útnak indultak az első, amikor még – 16:45-kor – több százan vártak arra, hogy követhessék őket. Sokat elmond a megjelentek sokaságáról, hogy bizony nem lehetett látni a „mezőny” elejét és végét. /Nagyjából 25 ezren vehettek részt az eseményen./ A tömött sorokban sétálók között többen is elmondták, bár családjukban nem volt áldozta a holokauszt, de kötelességüknek érezték, hogy eljőjenek. Miként az a keresztény néni, aki arról beszélt, hogy gyerekként látta a borzalmakat, s azt, amikor zsidókat terelnek a Duna felé.

Bár micvó a Dohányban

Cáv hetizakaszának szombatján járult a Tóra elé Schweitzer András és Schweitzer Péter a Hősök Templomában. Az aktuális részletet maguk olvasták a Tórából, majd Fekete László főként Mi seberach-ja utánőrbabink, dr. Frölich Róbert intézett hozzájuk bensőséges, meleg hangú avatóbeszédet. Ezután az ifjakat nagyatyjuk, Schweitzer József ny. országos főrabbi áldotta meg, az egész ünneplő családra a Mindenható gazdag áldását kérve. Az i.tentiszeletet kiddus követte, melynek során a Hitközség ajándékát szíves szavakkal Zoltai Gusztáv körzetünk elnöke nyújtotta át a bár micvó ifjaknak, majd tanáruk, Szerdócz József újpesti rabbi helyettes tóramagyarázat keretében üdvözölte kedves tanítványait.

Major Pálra emlékeztünk

A Kozma utcai temetőben felavattuk Major Pál, templomunk egykori sameszának sírkövet. Az avatáson gyászimát énekelt a kórus, Káddist mondott az elhunyt egyetlen élő rokonának, az Izraelben élő unokahúgának férje.

Teltház a Széder-esten

Idén is zsúfolásig telt a Goldmark-terem az első széder-esten. A díszesen terített ünnepi asztalok mellett remek hangulat uralkodott. A Haggada felolvasása és a magyarázatok között fel-felcsendült -az idén először- a Dohány-templom férfikarának éneke, melyekben Szilágyi Gábor kántorral és Lisznyai Mária zongorakíséretével együtt adták elő a Haggada részleteit. Reméljük jövőre is ennyien, és hasonlóan remek hangulatban ünnepelhetünk. Köszönet mindenkinek, szervezőknek, és legfőképp a résztvevőknek a sokáig emlékezetes estéért!

a múltból. Az eseményen beszédet mondott fő-rabbink, dr. Frölich Róbert és az Élet Menete Alapítvány vezetője, Gordon Gábor is. Míg a színpadon zenélt Geszti Péter és zenekara, illetve Gerendás Péter, valamint Oláh Gergő. Végül 600 fehér léggömb szállt a magasba a holokauszt 600 ezer magyarországi áldozatára emlékeztetve.

A vasárnapról érdemes megnézni ezt a videót: http://index.hu/video/2013/04/22/elet_menete

Engedjenek meg néhány észrevételt: először is köszönet Gordon Gábornak és csapatának a remek szervezésért, illetve a megjelenteknek, hogy soha nem látott tömeg gyűlt össze. Azonban úgy gondolom, ha arról beszélünk, hogy a MAGYAR zsidó áldozatokra emlékezünk ezen a napon, akkor – most Carl Lutz miatt a svájcit leszámítva, - csak a magyar zászlónak van helye rendezvényen. . .

(sch)

Pesti Sólet menü a receptjei alapján

Csirkeraguleves

Hozzávalók: 40 dkg csirkemell, 10 dkg csirkezuza, 3 sárgarépa, 1 petrezselyemgyökér, ½ karalábé, ¼ zeller, 1 csomó zöldpetrezselyem, 1 kisebb vörshagyma, 2 ek. olaj, 1 ek. citromlé, vagy citrom leve, 2 ek. liszt, só őrölt fehérbors

Elkészítés: A felkockázott zúzat sózott vízben előfőzzük. Közben kis kockákra vágjuk a megtisztított sárgarépát, a petrezselyemgyökeret, a zellert és a karalábét. A csirkemellet összedaraboljuk és átmossuk. Forrósítsuk fel az olajat, és pároljuk meg benne a tisztított, kockára vágott vörshagymát. Rádobjuk a csirkeaprólékot, és fehéredésig sütjük. Adjuk hozzá a kockára vágott zöldségeket, és pirítsuk le. Ha zsírára sült, hintsük meg liszttel, majd engedjük fel másfél liter vízzel. Tegyük bele az előfőzött zúzat. Ha felforrt, szórjuk meg az apróra vágott petrezselyemmel. Ízesítsük sóval, kevés borssal, és lassú tűzön főzzük készre.

Vadas libacomb zsemlegombóccal

Hozzávalók: 2 fej hagyma, 4 db libacomb, 4 evőkanál libazsír, 3 db sárgarépa, 1 db gyökér, liszt, 2 db citrom leve, 2 db babérlevél, 2 ek. mustár, cukor, só, őrölt fehérbors

Gombóchoz: 2 db zsemle, 1 fej vörshagyma, ¼ petrezselyemzöld, zsír, 1 tojás, só, csipetnyi törött bors, 6-7 evőkanál liszt

Elkészítés: A combokat besózzuk, kevés zsíron mindkét oldalát pirosra sütjük. A maradék zsíron megpirítjuk a felszeletelt vörshagymát és zöldségeket. Felöntjük vízzel, hogy ellepje, beletesszük a babérlevelet, a mustárt, a cukrot, a sót és a borsot és felforraljuk. Visszatesszük a lébe a combokat és puhára pároljuk. Majd jöhet a citromlé és a fehérbors. A szikkadt zsemleket apró kockákra, a vörshagymát és a petrezselyemzöldet finomra vágjuk. A zsemlekockákat megszórozott tepsiben, sütőben világosra pirítjuk, majd tálba tesszük. Hozzáadjuk a megpirított hagymát és a petrezselymet. Felütjük a tojást, sózzuk, borsozzuk, kevés tejjel, vagy hideg vízzel összekeverjük, és a zsemlekockákra öntjük, majd kis liszttel összedolgozzuk. A tésztát a forrásban lévő vízbe szaggatjuk, és kifőzzük.

Dióval, mézzel töltött sült alma

Hozzávalók : 1-2 alma fejenként (egészben, mosva, szárazra törölve), 1 tk. apróra vágott/tört dió – almánként, 1 tk. erdei méz/alma, vaj (olajjal helyettesíthető), aszalt szilva, fahéj

A rétesceruzákhoz: barna cukor, apróra vágott, réteslap, vaj(olajjal helyettesíthető)

Elkészítés: Sütőt 200 °C-ra melegítjük. A diót késsel apróra vágjuk, és ráöntünk annyi mézet, hogy bevonja a diót. Fahéjjal megszórjuk. Fejenként 1 almát kiválasztunk, lehetőleg olyat, amely biztosan áll a lábán. (Nem borul el, ha berakjuk a tepsibe.) Az alma szárát egy pici résszel együtt kivágjuk, oly módon, hogy később visszahelyezhesük - akár egy kis sapka. Pici krátert vájunk az almába, és beletöltjük a mézes diót. Ha van hely pici csíkokra vágott aszalt szilvát is nyomkodok bele. Bezárom a korábban levágott darabkával. Az almákat pici olajjal megkent sütőpapírra helyezem, és 30 percig sütöm.

Egy százalék a Dohányért

Az Alapítvány a budapesti Dohány utcai zsinagógáért köszöni az elmúlt évi segítséget. Idén is számítunk előző évi támogatóink hozzájárulására, és reméljük újak is csatlakoznak hozzájuk. Az adományokat a körzet kulturális programjaira és egyéb rendezvényekre fordítjuk.

Adószámunk: 18005127-2-42